2 Rencana Khas

Ekonomi Perkongsian - Memanfaatkan Nilai Aset yang Terbiar

Oleh: Ang Jian Wei

SOROTAN PENTING:

- **'Ekonomi perkongsian' ialah satu sistem yang memanfaatkan aset atau sumber yang tidak digunakan sepenuhnya bagi meraih faedah kewangan atau bukan kewangan.**
- **Malaysia perlu mengamalkan ekonomi perkongsian namun dengan perlindungan yang wajar.**
- **Pendirian dasar yang jelas dan tersusun adalah penting untuk industri perkongsian berkembang.**

Pengenalan

Ekonomi perkongsian telah menjejaskan banyak perniagaan tradisional dan akan terus menonjol sebagai suatu cara perniagaan. Pembangunan pesat ekonomi perkongsian telah menarik perhatian para pengkritik dan juga penyokong yang tegar. Pada tahun 2015, terdapat 17 firma ekonomi perkongsian pada peringkat global dengan nilai pasaran melebihi USD1 bilion. Ini merupakan satu pencapaian yang baik memandangkan kebanyakan syarikat ini hanya ditubuhkan berikutan Krisis Kewangan Global[1]. Hasil global ekonomi perkongsian diunjurkan berkembang daripada USD15 bilion pada tahun 2015 kepada USD335 bilion pada tahun 2025[2]. Jika dimanfaatkan dengan sebaiknya, penggunaan teknologi untuk meningkatkan nilai aset terbiar ini boleh meningkatkan kecekapan ekonomi dan membolehkan suatu cara lain bagi isi rumah untuk menambah pendapatan mereka.

Apakah ekonomi perkongsian?

'Ekonomi perkongsian' ialah satu sistem yang memanfaatkan aset atau sumber yang tidak digunakan sepenuhnya bagi meraih faedah kewangan atau bukan kewangan dengan tiga ciri utama. Pertama, ia lazimnya didorong oleh platform digital yang dapat memadankan permintaan dengan pembekal barangan dan perkhidmatan. Kedua, ia menggalakkan akses dan bukannya perubahan pemilikan. Ketiga, ia memberi peluang kepada isi rumah dan perniagaan untuk menjana keuntungan daripada aset dan sumber dimiliki oleh mereka yang tidak digunakan sepenuhnya (Rajah 1). Ekonomi perkongsian lazimnya merangkumi industri-industri pengangkutan (contohnya perkongsian kenderaan), ruang (contohnya penginapan), barangan dan tidak ketara (contohnya kemahiran, masa) (Rajah 2).

Bidang Baharu Yang Memberikan Manfaat kepada Ekonomi

Teknologi telah membantu mengurangkan kos urus niaga, dan dengan itu menjadikan perkongsian aset lebih mudah, lebih murah dan lebih besar dari segi saiz. Perkembangan ini telah membuka peluang pekerjaan baharu, cara penggunaan sumber yang lebih cekap dan cara menjalankan perniagaan yang lebih inovatif.

---

[1] Owyang & VB Profiles (2015), "The Sharing Economy has Created 17 billion-dollar Companies (and 10 unicorns)"

[2] PWC, 2016, "The Sharing Economy"

Gambar Rajah 1: Ciri-ciri Ekonomi Perkongsian

Gambar Rajah 2: Industri Utama di Bawah Ekonomi Perkongsian

Pekerjaan dalam ekonomi perkongsian boleh menjadi daya penarik bagi golongan isi rumah memandangkan halangan penyertaan yang rendah serta melibatkan waktu fleksibel. Ini membolehkan golongan tersebut meneruskan komitmen mereka yang sedia ada. Fleksibiliti ini adalah amat sesuai untuk golongan pelajar, profesional yang bekerja atau warga emas yang memiliki sumber yang boleh menjana pendapatan kewangan. Sebagai contoh, warga emas yang memiliki aset harta tanah boleh menggunakannya untuk menjana pendapatan tambahan. Airbnb melaporkan bahawa warga emas merupakan taburan demografi yang mencatatkan perkembangan terpantas, dengan 10% daripada taburan demografinya berusia lebih 60 tahun[3]. Pekerjaan dalam ekonomi perkongsian juga boleh memberikan pendapatan tambahan yang amat penting terutamanya dalam persekitaran ekonomi yang mencabar. Menurut kaji selidik di Amerika Syarikat dan lima negara Eropah, sekitar 26% hingga 42% daripada mereka yang ditinjau terlibat dalam kerja-kerja bebas atas dasar keperluan[3].

Ekonomi perkongsian juga boleh membantu memberikan nilai bagi aset terbiar dan meningkatkan kecekapan ekonomi. Satu contoh ialah ketidakcekapan sedia ada dalam pemilikan kereta persendirian. Anggaran purata menunjukkan bahawa 95% masa kereta hanya terbiar di parkir[4]. Peningkatan penggunaan kenderaan-kenderaan persendirian ini dengan menyepadukannya dengan sistem pengangkutan awam pada masa ini (iaitu untuk menangani cabaran *last mile*) boleh membantu isi rumah mengurangkan perbelanjaan yang berkaitan dengan pengangkutan mereka. Konsep ini boleh diperluas kepada industri lain, baik dari segi ruang, masa atau kemahiran yang tidak digunakan sepenuhnya.

Satu lagi limpahan positif ekonomi perkongsian ialah inovasi dinamik yang dibawa para peserta ekonomi perkongsian kepada ekonomi melalui persaingan yang lebih meluas. Persaingan yang semakin sengit antara firma dalam ekonomi perkongsian mendorong pembekal sedia ada menilai semula model perniagaan mereka yang sedia ada dan berusaha menambah nilai kepada pelanggan mereka. Pengguna juga meraih manfaat daripada pelbagai pilihan dan harga yang lebih rendah. Sebagai contoh, kadar Airbnb adalah antara 30 hingga 60 peratus lebih murah berbanding dengan kadar hotel di seluruh dunia[5]. Hal ini membantu aktiviti pelancongan dengan menjadi daya tarikan kepada pelancong budget. Persaingan juga boleh membawa kepada kualiti perkhidmatan yang lebih baik dan pengagihan sumber yang lebih cekap.

[3] McKinsey Global Institute (2016), "Independent Work: Choice, Necessity, And the Gig Economy"

[4] Barter, Paul (2013), "Cars Are Parked 95% of the Time. Let's Check!" Nombor ini merujuk kepada Amerika Syarikat, tetapi pengarang juga mendapati bahawa nombor-nombor di negara-negara lain juga berada dalam jurang yang sama: Singapura (95%), UK (96.5%) dan Seoul (92.3%).

[5] Yaragi & Ravi (2016), "The Current and Future State of the Sharing Economy."

Gambar Rajah 3: Pengelasan Pekerja

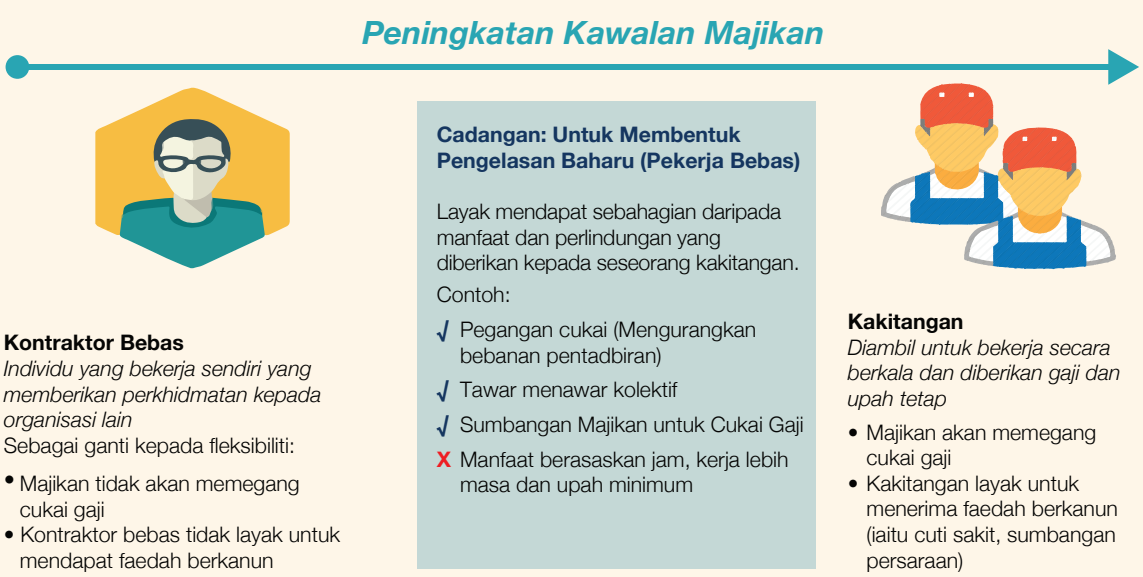

Mengamalkan dengan Perlindungan yang Wajar

Malaysia perlu mengamalkan ekonomi perkongsian, tetapi perlu berhati-hati dengan risiko-risikonya.

Risiko pertama adalah mengenai klasifikasi di sisi undang-undang khususnya berkaitan status pembekal perkhidmatan yang menyertai platform ini. Pada masa ini, majoriti peserta ekonomi perkongsian bertindak sebagai platform yang memadankan penawaran dan permintaan, dengan pembekal perkhidmatan diklasifikasikan sebagai 'kontraktor bebas' dan bukannya 'kakitangan'. Sesetengah firma menjadikan ini sebagai peluang untuk memindahkan tanggungjawab liabiliti kepada pembekal perkhidmatan, serta mengelak daripada membuat bayaran faedah berkanun[6] (contohnya cuti sakit, sumbangan persaraan), sungguhpun mengharapkan komitmen yang serupa seperti para kakitangan. Hal ini telah mengakibatkan pelbagai tindakan litigasi di AS dan UK. Bagi menangani isu ini, terdapat cadangan-cadangan untuk mewujudkan klasifikasi pertengahan yang baharu iaitu 'pekerja bebas'[7]. Para pembekal perkhidmatan ini layak untuk menerima sebahagian, tetapi tidak semua manfaat yang layak diterima oleh para kaikitangan (Rajah 3).

Risiko lain berkaitan dengan kebajikan pengguna dan pembekal barangan dan perkhidmatan. Pengguna perlu mempunyai keyakinan bahawa barangan dan perkhidmatan yang diperoleh atas platform ini mempunyai piawaian yang munasabah, dan keselamatan mereka tidak akan dikompromikan. Begitu juga, pembekal harus mempunyai beberapa jaminan bahawa mana-mana aset yang dikongsi akan dikendalikan dengan betul dan bayaran yang akan diterima adalah seperti yang dipersetujui. Sekiranya kehendak ini tidak dipenuhi, perlu ada prosedur yang mantap bagi memastikan pemberian pampasan yang adil. Penarafan reputasi yang kena pada masanya akan membantu mengurangkan ketidakseimbangan maklumat dan ia telah digunakan sebagai hujah untuk mengurangkan pelaksanaan peraturan. Walau bagaimanapun, penilaian reputasi juga terdedah kepada risiko pakatan sulit dan saling berpakat.

[6] Honor, Michelle (2016), "The Uncertainty of Worker Misclassification in the Sharing Economy"
[7] Harris & Krueger (2015), "A Proposal for Modernizing Labor Laws for Twenty-First-Century Work: The Independent Worker"

Terdapat juga kebimbangan bahawa kemungkinan berlaku kemerosotan asas percukaian dan kelebihan yang tidak memihak kepada pembekal sedia ada sekiranya peserta ekonomi perkongsian ini mengelak daripada membayar cukai yang wajar ke atas mereka. Sebagai permulaan, nilai ambang percukaian yang jelas perlu ditetapkan supaya golongan pekerja sambilan tidak terbeban dengan penalti yang tidak wajar. Ini kemudiannya boleh dilengkapkan dengan meningkatkan kesedaran dalam kalangan peserta ekonomi perkongsian tentang kewajipan mereka untuk membayar cukai. Pihak berkuasa percukaian di AS dan Australia telah menerajui inisiatif dengan melancarkan laman sesawang yang khusus untuk melibatkan para peserta ekonomi perkongsian. Platform ekonomi perkongsian juga harus memainkan peranan untuk membantu pihak kerajaan memungut cukai, seperti pengaturan yang dibuat antara Amsterdam dengan Airbnb[8].

Pertimbangan dasar

Bagi membolehkan ekonomi perkongsian berkembang di Malaysia, pertama sekali perlu ada pendirian dasar yang jelas dan tersusun. Isyarat yang positif merentas pelbagai industri, sama ada pengangkutan atau perkongsian rumah, akan meningkatkan keyakinan dan menggalakkan pelaburan dan penyertaan oleh pelabur dan orang ramai. Memandangkan terdapat pelbagai isu, Kerajaan mungkin perlu mengambil pendekatan yang bersepadu untuk menangani kebimbangan tersebut. Kerajaan juga boleh mengambil peluang ini untuk meningkatkan lagi kecekapan operasi sektor awam dengan melibatkan peserta ekonomi perkongsian (contohnya memungut hasil, mengumpul kaji selidik). Kerajaan juga boleh mencari jalan lain untuk memanfaatkan aset terbiar (contohnya bilik mesyuarat dan kumpulan kenderaan yang tidak digunakan sepenuhnya) seperti yang diamalkan di UK dan Seoul.

Walaupun terdapat reaksi yang berbeza dalam kalangan pembuat dasar lain berkaitan ekonomi perkongsian, terdapat aliran yang menunjukkan penerimaan yang lebih luas mengikut peredaran masa. Kini semakin diakui bahawa terdapat kewajaran untuk mencapai keseimbangan, dengan keuntungan maksimum daripada ekonomi perkongsian diraih, dan risiko-risikonya juga dapat diurus dengan wajar. Malaysia juga tidak seharusnya menoleh ke belakang daripada perkembangan baharu dalam industri digital, tetapi sebaliknya mengorak langkah ke arah membina kelebihan dalam bidang pertumbuhan baharu ini.

Rujukan lain

European Parliamentary Research Service (2016), "The Cost of Non-Europe in the Sharing Economy"

OECD (2016), "Working Party on Measurement and Analyis on the Digital Economy – New Forms of Work in the Digital Ecoomy"

[8] Airbnb (2014), "Airbnb to Collect Tourist Taxes in Amsterdam"